

Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη οι Ισαπόστολοι

/ [Βίοι Αγίων](#)

Οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη οι Ισαπόστολοι, τιμώνται από την Εκκλησία μας στις 21 Μαΐου εκάστου έτους.

Ιερά Λείψανα: Μία ωμοπλάτη του Αγίου Κωνσταντίνου βρίσκεται στη Μονή Κωνσταμονίτου Αγίου Όρους.

Αποτμήματα του Ιερού Λειψάνου του Αγίου Κωνσταντίνου βρίσκονται στη Μονή Κύκκου Κύπρου και στις Λάυρες Αγίας Τριάδος – Αγ. Σεργίου Μόσχας και Αγ. Αλεξάνδρου Νέβσκι Αγίας Πετρούπολεως.

Ως γενέτειρα πόλη του Μεγάλου Κωνσταντίνου αναφέρεται τόσο η Ταρσός της Κιλικίας όσο και το Δρέπανο της Βιθυνίας. Ωστόσο η άποψη που επικρατεί φέρει τον Μέγα Κωνσταντίνο να έχει γεννηθεί στη Ναϊσό της Άνω Μοισίας (σημερινή Νις της Σερβίας). Το ακριβές έτος της γεννήσεώς του δεν είναι γνωστό, θεωρείται όμως ότι γεννήθηκε μεταξύ των ετών 272-288 μ.Χ.

Πατέρας του ήταν ο Κωνστάντιος, που λόγω της χλωμότητος του προσώπου του

ονομάσθηκε Χλωρός, και ήταν συγγενής του αυτοκράτορα Κλαυδίου. Μητέρα του ήταν η Αγία Ελένη, θυγατέρα ενός πανδοχέως από το Δρέπανο της Βιθυνίας.

Το 305 μ.Χ. ο Κωνσταντίνος ευρίσκεται στην αυλή του αυτοκράτορα Διοκλητιανού στη Νικομήδεια με το αξίωμα του χιλίαρχου. Το ίδιο έτος οι δύο Αύγουστοι, Διοκλητιανός και Μαξιμιανός, παραιτούνται από τα αξιώματά τους και αποσύρονται. στο ύπατο αξίωμα του Αυγούστου προάγονται ο Κωνσταντίνος ο Χλωρός στη Δύση και ο Γαλέριος στην Ανατολή. Ο Κωνσταντίνος ο Χλωρός πέθανε στις 25 Ιουλίου 306 μ.Χ. και ο στρατός ανακήρυξε Αύγουστο τον Μέγα Κωνσταντίνο, κάτι όμως που δεν αποδέχθηκε ο Γαλέριος. Μετά από μια σειρά διαφόρων ιστορικών γεγονότων ο Μέγας Κωνσταντίνος συγκρούεται με τον Μαξέντιο, υιό του Μαξιμιανού, ο οποίος πλεονεκτούσε στρατηγικά, επειδή διέθετε τετραπλάσιο στράτευμα και ο στρατός του Κωνσταντίνου ήταν ήδη καταπονημένος.

Από την πλευρά του ο Μέγας Κωνσταντίνος είχε κάθε λόγο να αισθάνεται συγκρατημένος. δεν είχε καμία άλλη επιλογή εκτός από την επίκληση της δυνάμεως του Θεού. Ήθελε να προσευχηθεί, να ζητήσει βοήθεια, αλλά καθώς διηγείται ο ιστορικός Ευσέβιος, δεν ήξερε σε ποιόν Θεό να απευθυνθεί. Τότε έφερε νοερά στη σκέψη του όλους αυτούς που μαζί τους συνδιοικούσε την αυτοκρατορία. Όλοι τους, εκτός από τον πατέρα του, πίστευαν σε πολλούς θεούς και όλοι τους είχαν τραγικό τέλος. Άρχισε, λοιπόν, να προσεύχεται στον Θεό, υψώνοντας το δεξί του χέρι και ικετεύοντάς Τον να του αποκαλυφθεί. Ενώ προσευχόταν, διαγράφεται στον ουρανό μία πρωτόγνωρη θεοσημία. Περί τις μεσημβρινές ώρες του ηλίου, κατά το δειλινό δηλαδή, είδε στον ουρανό το τρόπαιο του Σταυρού, που έγραφε «τούτῳ νίκα». Και ενώ προσπαθούσε να κατανοήσει τη σημασία αυτού του μυστηριακού θεάματος, τον κατέλαβε η νύχτα. Τότε εμφανίζεται ο Κύριος στον ύπνο του μαζί με το σύμβολο του Σταυρού και τον προέτρεψε να κατασκευάσει απομίμηση αυτού και να το χρησιμοποιεί ως φυλακτήριο πιο πολέμους.

Έχοντας ως σημαία του το Χριστιανικό λάβαρο, αρχίζει να προελαύνει προς την Ρώμη εκμηδενίζοντας κάθε αντίσταση.

Όταν φθάνει στη Ρώμη ενδιαφέρεται για τους Χριστιανούς της πόλεως. Όμως το ενδιαφέρον του δεν περιορίζεται μόνο σε αυτούς. Πολύ σύντομα πληροφορείται για την πενιχρή κατάσταση της Εκκλησίας της Αφρικής και ενισχύει από το δημόσιο ταμείο τα έργα διακονίας αυτής.

Το Φεβρουάριο του 313 μ.Χ., στα Μεδιόλανα, όπου γίνεται ο γάμος του Λικινίου με την Κωνσταντία, αδελφή του Μεγάλου Κωνσταντίνου, επέρχεται μια ιστορική συμφωνία μεταξύ των δύο ανδρών που καθιερώνει την αρχή της ανεξιθρησκείας.

Τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει ο Μέγας Κωνσταντίνος ήσαν πολλά. Η αιρετική διδασκαλία του Αρείου, πρεσβυτέρου της Αλεξανδρινής Εκκλησίας, ήλθε να ταραξεί την ενότητα της Εκκλησίας. Η διδασκαλία αυτή, που ονομάσθηκε αρειανισμός, κατέλυε ουσιαστικά το δόγμα της Τριαδικότητας του Θεού.

Μόλις ο Μέγας Κωνσταντίνος πληροφορήθηκε τα όσα θλιβερά συνέβαιναν στην Αλεξάνδρεια, απέστειλε με τον πνευματικό του σύμβουλο Όσιο, Επίσκοπο Κορδούης της Ισπανίας, επιστολή στον Επίσκοπο Αλεξανδρείας Αλέξανδρο (313 – 328 μ.Χ.) και τον Άρειο. Η προσπάθεια επιλύσεως του θέματος δεν ευδοκίμησε. Έτσι αποφασίσθηκε η σύγκλιση της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου στη Νίκαια της Βιθυνίας το 325 μ.Χ.

Η περιγραφή της εναρκτήριας τελετής από τον ιστορικό Ευσέβιο είναι ομολογουμένως ενδιαφέρουσα. στο μεσαίο οίκο των ανακτόρων είχαν προσέλθει όλοι οι σύνεδροι. Επικρατούσε απόλυτη σιγή και όλοι περίμεναν την είσοδο του αυτοκράτορα, τον οποίο οι περισσότεροι θα έβλεπαν για πρώτη φορά. Ο Κωνσταντίνος εισήλθε ταπεινά, με σεμνότητα και πραότητα. στην ομιλία του προς τη Σύνοδο χαρακτηρίζει τις ενδοεκκλησιαστικές συγκρούσεις ως το μεγαλύτερο δεινό και από τους πολέμους. Ο λόγος του υπήρξε ευθύς και σαφής. Δεν ήθελε να ασχοληθεί παρά μονάχα με θέματα που αφορούσαν στην ορθοτόμηση της πίστεως. Η κρίσιμη φράση του, «περί τῆς πίστεως σπουδάσωμεν», διασώζεται σχεδόν από όλους τους ιστορικούς συγγραφείς.

Μετά το πέρας των εργασιών της Συνόδου ο αυτοκράτορας ανέλαβε πρωτοβουλίες για την εδραίωση των αποφάσεών της. Απέστειλε εγκύκλιο επιστολή προς την Εκκλησία της Αιγύπτου, Λιβύης, Πενταπόλεως, Αλεξανδρείας, στην οποία γνωστοποιεί τις αποφάσεις της Συνόδου. Ο ίδιος γνωστοποιεί προς όλη την επικράτεια της αυτοκρατορίας την καταδίκη του Αρείου και απαγορεύει την απόκτηση και την απόκρυψη των συγγραμμάτων του. Η εντυπωσιακή του όμως ενέργεια είναι η επιστολή του προς τον Άρειο. Επιτιμά τον αιρεσιάρχη και τον καταδικάζει με αυστηρότητα για τις κακοδοξίες του.

Όμως περί τα τέλη του 327 μ.Χ. ο Μέγας Κωνσταντίνος καλεί τον Άρειο στα ανάκτορα. Ο αιρεσιάρχης φυσικά δεν χάνει την ευκαιρία και υποβάλλει μία ομολογία γεμάτη από έντεχνες θεολογικές ανακρίβειες, πείθοντας μάλιστα τον Μέγα Κωνσταντίνο ότι αυτή δεν διαφέρει ουσιαστικά από όσα είχε αποφασίσει η Α΄

Οικουμενική Σύνοδος. Τελικά ο αυτοκράτορας συγκαλεί νέα Σύνοδο, το Νοέμβριο του 327 μ.Χ., η οποία ανακαλεί τον Άρειο από την εξορία και αποκαθιστά τους εξόριστους Επισκόπους Νικομηδείας Ευσέβιο και Νικαίας Θεόγνιο. Η ανάκληση του Αρείου και η αποκατάσταση των περί αυτών πυροδότησε νέες έριδες πιο κόλπους της Εκκλησίας. Ο Επίσκοπος Αλεξανδρείας Αλέξανδρος και στην συνέχεια ο διάδοχός του Μέγας Αθανάσιος αρνούνται να δεχθούν τον Άρειο στην Αλεξάνδρεια. Ο Μέγας Κωνσταντίνος απειλεί με καθαίρεση τον Μέγα Αθανάσιο, ενώ σε Σύνοδο που συνήλθε στην Αντιόχεια το 330 μ.Χ. καθαιρείται και εξορίζεται από τους αιρετικούς ο Άγιος Ευστάθιος, Επίσκοπος Αντιοχείας (τιμάται 21 Φεβρουαρίου). Η Σύνοδος της Τύρου της Συρίας, που συνήλθε το 335 μ.Χ., καταδικάζει ερήμην με την ποινή της καθαιρέσεως τον Μέγα Αθανάσιο, ο οποίος φεύγει, για να συναντήσει τον Μέγα Κωνσταντίνο.

Είναι γεγονός πως ο Μέγας Κωνσταντίνος δεν έδειξε να αποδέχεται το αίτημα του Μεγάλου Αθανασίου για ακρόαση. Πείσθηκε όμως να τον ακούσει, όταν ο Μέγας Αθανάσιος του απηύθυνε την ρήση: «Δικάσει Κύριος ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ». Ο Μέγας Κωνσταντίνος κατενόησε την κατάφωρη αδικία και τις άθλιες μεθοδεύσεις σε βάρος του Μεγάλου Αθανασίου και έκανε δεκτό το αίτημά του νά προσκληθούν όλοι οι συνοδικοί της Τύρου και η διαδικασία να λάβει χώρα ενώπιόν του.

Ο Ευσέβιος Νικομηδείας αγνόησε την αυτοκρατορική εντολή. Πήρε μόνο ελάχιστους από τους συνοδικούς και εμφανίσθηκε στον αυτοκράτορα. Ξέχασε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες και για πρώτη φορά έθεσε το θέμα της δήθεν παρακωλύσεως της αποστολής σιταριού προς την Βασιλεύουσα. Ο αυτοκράτορας εξοργίζεται και εξορίζει τον Μέγα Αθανάσιο στα Τρέβιρα της Γαλλίας. Παρά τούτα δεν επικυρώνει την απόφαση της Συνόδου της Τύρου για καθαίρεση και ούτε διατάσσει την αναπλήρωση του επισκοπικού θρόνου της Αλεξανδρείας.

Η τελευταία περίοδος της ζωής του Μεγάλου Κωνσταντίνου είναι αυτή που τον καταξιώνει στην εκκλησιαστική συνείδηση και τον οδηγεί στο απόγειο της πνευματικής του πορείας. Ο Άγιος, κατά τον Απρίλιο του 337 μ.Χ., αισθάνεται τα πρώτα σοβαρά συμπτώματα κάποιας ασθένειας. Οι πηγές μάς πληροφορούν πως ο Μέγας Κωνσταντίνος κατέφυγε σε ιαματικά λουτρά. Βλέποντας όμως την υγεία του να επιδεινώνεται θεώρησε σκόπιμο να μεταβεί στην πόλη Ελενόπολη της Βιθυνίας, που είχε ονομασθεί έτσι λόγω της Αγίας μητέρας του. Εκεί παρέμεινε στο ναό των Μαρτύρων, όπου ανέπεμπε ικετήριες ευχές και λιτανείες προς τον Θεό. Ο Μέγας Κωνσταντίνος αντιλαμβάνεται πως η επίγεια ζωή του πλησιάζει στο τέλος της. Η μνήμη του θανάτου καλλιεργείται στην καρδιά του και τον οδηγεί στο μυστήριο της μετάνοιας και του βαπτίσματος. Μετά από αυτά καταφεύγει σε κάποιο προάστιο της Νικομήδειας, συγκαλεί τους Επισκόπους και τους απευθύνει

τον εξής λόγο: «Αυτός ήταν ο καιρός που προσδοκούσα από παλιά και διψούσα και ευχόμουν να καταξιωθώ της εν Θεώ σωτηρίας. Ήλθε η ώρα να απολαύσουμε και εμείς την αθανατοποιό σφραγίδα, ήλθε η ώρα να συμμετάσχουμε στο σωτήριο σφράγισμα, πράγμα που κάποτε επιθυμούσα να κάνω στα ρείθρα του Ιορδάνου, στα οποία, όπως παραδίδεται, ο Σωτήρας μας έλαβε το βάπτισμα εις ημέτερον τύπον. Ο Θεός όμως, που γνωρίζει το συμφέρον, μας αξιώνει να λάβουμε το βάπτισμα εδώ. Ας μην υπάρχει λοιπόν καμία αμφιβολία. Γιατί και εάν ακόμη είναι θέλημα του Κυρίου της ζωής και του θανάτου να συνεχισθεί η επίγεια ζωή μας και να συνυπάρχω με το λαό του Θεού, θα πλαισιώσω τη ζωή μου με όλους εκείνους τους κανόνες που αρμόζουν στον Θεό».

Μετά το βάπτισμα ο Άγιος Κωνσταντίνος δεν ξαναφόρεσε τον αυτοκρατορικό χιτώνα, αλλά παρέμεινε ενδεδυμένος με το λευκό ένδυμα του βαπτίσματος, μέχρι την ημέρα της κοιμήσεώς του το 337 μ.Χ. Ήταν η ημέρα εορτασμού της Πεντηκοστής, γράφει ο ιστορικός Ευσέβιος.

Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος με τον οποίο περιγράφει ο Ευσέβιος τα γεγονότα, τα οποία ακολούθησαν την κοίμηση του Αγίου. Όλοι οι σωματοφύλακες του αυτοκράτορα, αφού έσχισαν τα ρούχα τους και έπεσαν στο έδαφος, έκλαιγαν και φώναζαν δυνατά, σαν να μην έχαναν το βασιλέα τους, αλλά τον πατέρα τους. Οι ταξίαρχοι και οι λοχαγοί έκλαιγαν τον ευεργέτη τους. Οι δήμοι ήσαν λυπημένοι και κάθε κάτοικος της Κωνσταντινουπόλεως πενθούσε, σαν να έχανε το κοινό αγαθό.

Αφού οι στρατιωτικοί τοποθέτησαν το σκήνωμα του Αγίου σε χρυσή λάρνακα, το μετέφεραν στην Κωνσταντινούπολη και το εναπέθεσαν σε βάθρο στον βασιλικό οίκο. Το ιερό λείψανό του ενταφιάσθηκε στο ναό των Αγίων Αποστόλων.

Δίκαια η ιστορία τον ονόμασε Μέγα και η Εκκλησία Ισαπόστολο.

Σημείωση: Σύμφωνα με άλλες πηγές, ο Άγιος Κωνσταντίνος κατηχήθηκε και βαπτίστηκε από τον Άγιο Σιλβέστρο, Πάπα Ρώμης (βλέπε 2 Ιανουαρίου). Διαβάστε εδώ την πολύ ωραία ανάλυση του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτη σχετικά με το θέμα αυτό.

Η Αγία Ελένη γεννήθηκε στο Δρέπανο της Βιθυνίας της Μικράς Ασίας περί το 247 μ.Χ. Φαίνεται ότι ήταν ταπεινής καταγωγής. στην ιστοριογραφία υπάρχει σχετική διχογνωμία ως προς το αν η μητέρα του Αγίου Κωνσταντίνου υπήρξε σύζυγος ή νόμιμη παλλακίδα του Κωνσταντίου του Χλωρού.

Μεταξύ των ετών 272 - 288 μ.Χ. γέννησε στη Ναϊσό της Μοισίας τον Κωνσταντίνο. Όταν, πέντε έτη αργότερα, ο Κωνσταντίνος Χλωρός έγινε Καίσαρας από τον Διοκλητιανό, αναγκάστηκε να την απομακρύνει, για να συζευχθεί τη

Θεοδώρα, θετή κόρη του αυτοκράτορα Μαξιμιανού, και να έχει έτσι το συγγενικό εκείνο δεσμό, ο οποίος θα εξασφάλιζε τη στερεότητα του Διοκλητιανού τετραρχικού συστήματος. Παρά το γεγονός αυτό ο Μέγας Κωνσταντίνος τιμούσε ιδιαίτερα τη μητέρα του. Της απένειμε τον τίτλο της αυγούστης, έθεσε τη μορφή της επί νομισμάτων και έδωσε το όνομά της σε μία πόλη της Βιθυνίας.

Η Αγία έδειξε την ευσέβειά της με πολλές ευεργεσίες και την ανοικοδόμηση νέων Εκκλησιών στη Ρώμη (Τιμίου Σταυρού), στην Κωνσταντινούπολη (Αγίων Αποστόλων), στη Βηθλεέμ (βασιλική της Γεννήσεως) και επί του Όρους των Ελαιών (βασιλική της Γεθσημανή). Η Αγία Ελένη πήγε το 326 μ.Χ. στην Ιερουσαλήμ, όπου «μὲ μέγαν κόπον καὶ πολλὴν ἔξοδον καὶ φοβέρισματa ἤρρεν τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ τοὺς ἄλλους δύο σταυροὺς τῶν ληστῶν», όπως γράφει ο Κύπριος Χρονογράφος Λεόντιος Μαχαιράς. Επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη, ένα χρόνο μετά την εύρεση του Τιμίου Σταυρού του Κυρίου, η Αγία Ελένη πέρασε και από την Κύπρο.

Η Αγία Ελένη κοιμήθηκε με ειρήνη μάλλον το 327 μ.Χ. σε ηλικία ογδόντα ετών. Ο ιστορικός Ευσέβιος γράφει ότι η Αγία προαισθάνθηκε το θάνατό της και με διαθήκη άφησε την περιουσία της στον υιό της και τους εγγονούς της.

Όπως ήταν φυσικό ο υιός της μετέφερε το τίμιο λείψανό της στην Κωνσταντινούπολη και την ενταφίασε στο ναό των Αγίων Αποστόλων.

Η Σύναξη αυτών ετελείτο στη Μεγάλη Εκκλησία, στο ναό των Αγίων Αποστόλων και στον ιερό ναό αυτών στην κινστέρνα του Βώνου.

Οι Βυζαντινοί τιμούσαν ιδιαίτερα τον Μέγα Κωνσταντίνο και την Αγία Ελένη. Απόδειξη τούτου αποτελεί το γεγονός ότι κατά το Μεσαίωνα ήταν πολύ δημοφιλής στους Βυζαντινούς η απεικόνιση του πρώτου Χριστιανού βασιλέως με τη μητέρα του, που κρατούσαν στο μέσον Σταυρό. Η παράδοση αυτή διατηρείται μέχρι και σήμερα με τα κωνσταντινάτα.